

N:o 15.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 5 April 1879.
 — — — — Andra Kammaren den 5 — —

*Riksdagens underdäniga skrifvelse, angående tillämpning af den för
 åtskilliga jernvägsaktiebolag under viss förutsättning stad-
 gade skyldighet till ökad amortering af erhållet statslån.*

(Stats-Utskottets Utlåtande N:o 5, punkt. 10.)

S. A. K.

Beträffande de Helsingborg—Landskrona—Eslöfs jernvägsaktiebolag, Landskrona—Eslöfs jernvägsaktiebolag, Kristianstad—Hessleholms jernvägsaktiebolag, Vexjö—Alfvestads jernvägsaktiebolag och Köping—Uttersbergs jernvägsaktiebolag beviljade statslån, hafva Riksdagens senast församlade revisorer, i sin afgifna berättelse om granskningen af Riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning erinrat, att för alla dessa lån Rikets Ständer föreskrifvit, hvad äfven funnes intaget i alla om lånen till nämnda jernvägsföretags utförande mellan staten och bolagen afslutade kontrakt, att, om behållna inkomsten af jernvägen, efter afdrag af den årliga inbetalningen å det af staten erhållna lånet, skulle öfverstiga 6 procent å det belopp aktieegarne tillskjutit, ankomme på Eders Kongl. Maj:t att, utom begagnande af Eders Kongl. Maj:t förbehållen rätt att pröfva och bestämma de enligt taxor utgående afgifterna, föreskrifva, huru stor del af detta öfverskott skulle afsättas till underhålls- och ombyggnadsfond eller ock användas till ökande af den för lånet stadgade amortering.

Vidare hafva revisorerne anført, att de medel, som till ifrågavarande jernvägsbyggnaders utförande blifvit lemnade, af staten upplånats mot en

effektiv ränta, öfverstigande 5 procent årligen. Då staten, förutom räntefrihet under vissa år, lemnat förenämnda jernvägsbolag lån till en ränta, som med mera än en procent understege den ränta, staten sjelf finge vidkännas, syntes afsigten med den rättighet, staten förbehållit sig att vid en viss behållen årlig inkomst af jernvägen föreskrifva ökad amortering å statslånet, hafva varit att, då ett bolag kommit i åtnjutande af en större inkomst än 6 procent å sitt aktiekapital, äfven bereda staten möjligheten och fördelen att af det belopp, hvarmed behållna inkomsten öfverstege nämnda procenttal, tidigare än eljest återfå den försträckning, som staten lemnat. Häraf syntes äfven följa, att hvarje år, under hvilket det gynsamma förhållandet med inkomsten af någon utaf nämnda jernvägar inträffade, att behållningen deraf öfverstigit 6 procent, ett bestämmande å statens sida öfver användandet af detta öferskott borde ifrågakomma.

Efter att i revisionsberättelsen hafva lemnat upplysning angående ofvannämnda fem jernvägsaktiebolags behållna inkomst och sättet för dess användande under åren 1873—1877, hafva revisorerne ytterligare förmält, att ett uteblifvet begagnande af berörda statens rätt, förutom det att stadgandet om denna rätt sålunda blefve illusoriskt, ledde derhän i ena fallet att, der utdelningen hölle sig inom den medgifna gränsen, de öferskjutande medlen samlades till fonder, hvarigenom bolagen erhöle medel till deltagande i andra jernvägsföretag och möjligen sålunda försvagade sin egen ställning, och i andra fallet, der utdelningen till aktieegarne mer eller mindre öfverstege det medgifna procentantalet, att aktierna blefve föremål för spekulation, hvilket sedermera anfördes såsom skäl emot att staten måtte begagna sin rätt att öka amorteringen, när sådant ifrågasattes.

Ett oundgängligt vilkor för pröfningen, huruvida statens ifrågavarande rätt borde begagnas, syntes vara, att revisionsberättelser och föreskrifna sammandrag af bolagens räkenskaper inkomme till Civildepartementet i så god tid att, för den händelse Eders Kongl. Maj:t skulle finna skäligt förfoga öfver hvad af årets behållning öfverstege 6 procent af aktieegarnes tillskott, sådant måtte kunna ske, innan bolagen beslutat öfver hela årsbehållningens användande.

På grund af det anförda hafva revisorerne hemställt, att Riksdagen ville hos Eders Kongl. Maj:t anhålla, det Eders Kongl. Maj:t, efter tagen känedom af revisionsberättelser och sammandrag af räkenskaper hos ofvan omnämnda bolag, täcktes hvarje år taga under ompröfning, huruvida skäl vore för handen att tillämpa den i kontrakten med jernvägsbolagen under angifven förutsättning stadgade skyldighet för dem att underkasta sig ökad amortering å det erhållna statslånet.

I en likartad fråga yttrade Riksdagen i underdånig skrifvelse den 4 Mars 1876, att för ett riktigt bedömande, om och i hvad mån skäl före-

finnas för begagnande af ofvan berörda, enligt kontrakten Eders Kongl. Maj:t tillerkända rätt, kunde det enligt Riksdagens åsigt ej vara nog att känna ett bolags ställning för ett enstaka år, sådan den af detta års räkenskaper framginge, utan det måste vara nödigt att ega kännedom om bolagets inkomster, utgifter med mera under så lång tid i ett sammanhang, att ett mera stadigvarande förhållande deraf kunde utrönas. Det vore jemväl af vigt att känna, huru stor dei af den behållna inkomsten, som blifvit använd för utvidgningar och förbättringar, anskaffning af förlag, inköp af ny materiel, afsättningar till reservfond, inköp af aktier eller andra utgifter för nya banor och bandelar, emedan genom inkomsters användande till dylika utgifter *dels* kapitalvärdet af bolagets egendom och derigenom äfven statens säkerhet för det till bolaget lemnade lån måste hafva ökats och *dels* anledningen att föreskrifva afsättning till underhålls- och ombyggnadsfond måste hafva minskats.

I öfverensstämmelse med denna åsigt och uppå Riksdagens i nyssnämnda skrifvelse gjorda underdåniga anhållan, har ock Eders Kongl. Maj:t den 23 Mars 1877 täckts för de ombud, som å statens vägnar deltaga i årliga granskningen af enskilda med statsbidrag understödda jernvägsaktiebolags förvaltning och räkenskaper, utfärda nådig instruktion.

Då, i följd af denna nådiga instruktion, till Eders Kongl. Maj:t aflemnas sådana uppgifter, att vederbörande jernvägsaktiebolags ställning deraf fullständigt kan bedömas, men det ej torde vara behöfligt eller lämpligt att frågan om bestämmandet af en ökad amortering, såsom revisorerne föreslagit, *hvarje år* toges under ompröfning, utan sådant synes lämpligen kunna ske i sammanhang med det på Eders Kongl. Maj:t beroende fastställande af taxor för trafiken, hvilket i regeln läser ske hvart femte år, får Riksdagen hos Eders Kongl. Maj:t anhålla, det Eders Kongl. Maj:t, efter tagen kännedom af revisionsberättelser och sammandrag af räkenskaper hos ofvan omförmälda bolag, täcktes i sammanhang med fastställande af trafiktaxor för bolagen taga under ompröfning, huruvida skäl är för handen att tillämpa den i kontrakten med jernvägsbolagen under angifven förutsättning stadgade skyldighet för dem att underkasta sig ökad amortering å det erhållna statslånet.

Riksdagen framhärdar etc.

Stockholm den 5 April 1879.